

Základní prameny

Vybrané tituly, a kde bylo možné anglické překlady, jsou zde uváděny se zřetelem na četné zdroje, na něž jsou odkazy v poznámkách k jednotlivým kapitolám této knihy. Na zřídka uváděné prameny jsou odkazy v poznámkách.

- Abbo, *Bella Parisiaca Urbis*, ed. H. Waquet, CHFM, 1964.
- Adalbert z Trevíru, pokračování *Chronicle* Regina z Prümü, ed. A. Bauer a R. Rau (2. vyd. Darmstadt, 1977), s. 190–231.
- Adamnán, *De Locis Sanctis*, ed. D. Meehan, SLH, sv. III (1958), viz rovněž *Vita Columbae*.
- Agathias, *Histories*, ed. R. Keydell, přel. J. D. Frendo, CFHB, sv. II a II A.
- Alcuin, *Epistolae*, ed. E. Dümmler, MGH Epp. sv. IV.
- Alvar z Córdoba, *Indiculus Luminosus*, ed. J. Gil, *Corpus Scriptorum Muzarabicorum* (2 sv. Madrid, 1973), sv. 1, s. 270–315.
- Ambrose, *Epistolae*, v PL, sv. XVI, cc. 913–1342, přel. M. M. Beyenka, FC sv. 26 (rev. vyd. 1967).
- Ammianus Marcellinus, *Res Gestae*, ed. a přel. J. C. Rolfe (Loeb Library, 3 sv.) nebo ed. A. Loren (3 sv., Paříž, 1960), krácený překlad W. Hamilton (Penguin Classics, 1986).
- Anglo-Saxon Chronicle*, ed. C. Plummer, *Two Saxon Chronicles in Parallel* (2 sv., Oxford 1892), překl. G. N. Garmonsway (rev. vyd., Londýn, 1960).
- Annales Bertiniani*, ed. F. Grat, J. Viellard, S. Clémencet, SHF, 1964, rovněž ed. R. Rau, *Fontes*, sv. II, s. 12–287, přel. J. L. Nelson, *The Annals of St-Bertin* (Manchester, 1991).
- Annales Fuldenses*, ed. R. Rau, *Fontes*, sv. II, s. 20–177, přel. T. Reuter, *The Annals of Fulda* (Manchester, 1992).
- Annales Laureshamenses*, ed. G. Pertz, MGH SS, sv. I, s. 22–39, dílčí překlad P. D. King, *Charlemagne: Translated Sources* (Lancaster, 1987), s. 137–145.
- Annales Mettenses Priores*, ed. B. de Simson, MGH SRG, dílčí překlad P. Fouracre a R. A. Gerberding, *Late Merovingian France. History and Hagiography 640–720* (Manchester, 1996), s. 330–370.
- Annales Mosellani*, ed. G. Pertz, MGH SS, sv. XVI, s. 494–499.
- Annales Regni Francorum*, ed. F. Kurze, MGH SRG.
- ARF Revised Version – stejné vydání na protilehlých stranách. Pasáže z obou verzí se vztahují k vládě Karla Velikého., přel. P. D. King, *Charlemagne: Translated Sources* (Lancaster, 1987), s. 74–131.
- Annales Sancti Amandi*, ed. G. Pertz, MGH SS, sv. I, s. 6–14.
- Annals of Ulster*, ed. a přel. S. Mac Airt a G. MacNiocaill (Dublin, 1983).
- Annales Vedastini*, ed. R. Rau, *Fontes*, sv. II, s. 291–337.
- Annales Xantenses*, ed. R. Rau, *Fontes*, sv. II, s. 340–371.
- Anonymus Valesianus (část II), ed. J. Moreau, *Excerpta Valesiana* (Lipsko, 1968, přel. ve sv. 3 Rolfova vydání Ammiana Marcellina–viz výše.

- Bede, *Historia Ecclesiastica Gentis Anglorum*, ed. B. Colgrave a R. A. B. Mynors (Oxford, 1969). Commentary: the companion volume of commentary by J. M. Wallace-Hadrill (Oxford, 1988), updated by the notes in J. McClure and R. Collins, *Ecclesiastical History of the English People* (Oxford, 1964), jenž rovněž přeložil Bedovu *Greater Chronicle*.
- Boethius, *De Consolatione Philosophiae*, ed. L. Bieler, CC sv. XCIV, rovněž přel. a ed. H. F. Stewart, E. K. Rand a S. J. Tester (Loeb Library, rev. vyd. 1973).
- Boniface, *Epistolae*, ed. M. Tangl, MGH *Epistolae Selectae*, sv. I, překl. E. Emerton, *The Letters of Saint Boniface* (New York, 1940).
- Candidus, fragmenty, ed. a přel. R. Blockley, *Fragmentary Classicising Historians*, sv. II (Liverpool, 1983).
- Cassiodorus, *Chronica*, ed. T. Mommsen, MGH AA, sv. XI, s. 111–161, *Variae*, ed. T. Mommsen, MGH AA, sv. XII.
- Chronica Gallica A CCCCLII*, ed. T. Mommsen, MGH AA, sv. IX, s. 615–662.
- Chronicle of Albelda*, ed. J. Gil Fernández, J. L. Moralejo a J. I. Ruiz de la Peña, *Crónicas asturianas* (Oviedo, 1985), s. 153–188.
- Chronicle of Alfonso III* (obě verze), ibid. s. 114–149, rožská verze přeložena v K. B. Wolf, *Conquerors and Chroniclers of Early Medieval Spain* (Liverpool, 1990) s. 159–177.
- Chronicle of John of Nikiu*, ed. a přel. R. H. Charles (Londýn, 1916).
- Chronicle of Joshua the Stylite*, ed. a přel. W. Wright (Cambridge, 1882).
- Chronicle of Zachariah of Mitylene*, přel. F. J. Hamilton a E. W. Brooks (Londýn, 1899).
- Chronicle of 754* či *Mosarabic Chronicle*, ed. J. E. López Pereira, *Crónica mozárabe de 754* (Zaragoza 1980); přel. K. B. Wolf, *Conquerors and Chroniclers of Early Medieval Spain* (Liverpool, 1990), s. 111–158.
- Codex Carolinus*, ed. W. Gundlach, MGH Epp. sv. III, s. 476–653; zčásti přel. P. D. King, *Charlemagne: Translated Sources* Lancaster, 1987), s. 269–307.
- Codex Iustunianus*, ed. P. Krueger, sv. II z *Corpus Iuris civilis* (Berlín, 1900).
- Codex Theodosianus*, ed. T. Mommsen (3 sv., 4. vyd. Dublin a Zürich, 1971); přel. C. Pharr, *Theodosian Code* (repr. New York, 1969).
- Columbanus, *Epistolae*, ed. a přel. G. S. M. Walker, SLH sv. II; *Penitential*, ed. a přel. L. Bieler, SLH sv. V, s. 96–107.
- Corippus, *In laudem Iustini Augusti Minoris*, ed. a přel. A. Cameron (Londýn, 1976).
- Councils of Toledo: ed. J. Vives, *Concilios visigóticos e hispano-romanos* (Barcelona a Madrid, 1963).
- Edictus Rothari*, ed. F. Bluhme, MGH *Fontes Iuris Gemanici Antiqui*; přel. K. F. Drew, *The Lombard Laws* (Philadelphia, 1973).
- Einhard, *Vita Caroli Magni*, ed. O. Holder-Egger, MGH SRM; přel. P. E. Dutton, *Crolingian Civilization: A Reader* (Peterborough, Ontario, 1993), s. 24–42.
- Elishé, *History of Vardan and the Armenian War*, přel. R. W. Thomson (Cambridge, Mass., 1982).
- Epistolae Austrasicae*, ed. W. Gundlach, MGH Epp., sv. III, s. 110–153.
- Epitome de Caesaribus*, ed. F. Pichlmayr (Lipsko, 1970).
- Ermoldus Nigellus, ed. E. Farral, CHFM (1964).
- Eugippius, *Vita Severini*, ed. R. Noll (Berlín, 1963; Pasov, 1981); přel. L. Bieler, FC sv. 55 (1965).
- Eunapius, *Breviarium*, ed. F. Rühl (Lipsko, 1909); přel. W. H. Bird (Liverpool, 1993).
- Fragmentary Annals of Ireland*, přel. R. Radnor (Dublin, 1978).
- Fredegar, Chronicle of* – kniha IV a další části – ed. a přel. J. M. Wallace-Hadrill (Londýn, 1960).

- Gesta Abbatum Fontanellensis*, ed. F. Lohier a J. Laporte (Rouen, 1936).
 Gildas, *De Excidio Britonum*, ed. a přel. M. Winterbottom (Londýn, 1978).
 Gregory the Great, papež, *Dialogorum Libri IV*, ed. s franc. překladem A. de Vogüé, SC, sv. 254, 260, 265.
 Gregory of Tours, *Libri Decem Historiarum*, ed. B. Krusch a W. Levison, *MGH SRM*, sv. I (rev. vyd. 1951); přel. O. M. Dalton, *The History of the Franks by Gregory of Tours* (2 sv., Oxford, 1927).
 Herodian, ed. a přel. C. R. Whittaker (2 sv. Loeb Library).
Historia Dunelmensis Ecclesiae, ed. T. Arnold, Rolls Series, sv. 75.1.
 Hydatius, *Chronica*, ed. a přel. R. W. Burges, *The Chronicle of Hydatius and the Consularia Constantinopolitana* (Oxford, 1993), s. 69–123.
 Ibn Abd al-Hakam, *Futah Misr*, přel. J. H. Jones (Göttingen, 1858).
 Ibn Ishaq, *Sirat Rasul Allah*, přel. A. Guillame, *The Life of Muhammad* (Lahore, 1955).
 Isidore of Seville, *Historia Gothorum, Vandalorum et Sueborum*, ed. C. Rodríguez Alonso, FEHL, sv. 13 (León, 1975); přel. K. B. Wolf, *Conquerors and Chroniclers of Early Medieval Spain* (Liverpool, 1990), s. 81–110.
 Isidore, *De Viris Illustribus*, ed. C. Codoñer Merino (Salamanca, 1964).
 Jerome, *Epistolae*, ed. Hilberg, CSEL, sv. LIV, LV a LVI.
 John of Antioch, fragmenty, ed. a přel. R. Blockley – viz Candidus.
 John of Biclar, *Chronica*, ed. J. Campos, *Juan de Biclario* (Madrid, 1960); přel. K. B. Wolf, *Conquerors and Chroniclers of Early Medieval Spain* (Liverpool, 1990), s. 61–80.
 John VIII., papež, *Epistolae*, ed. E. Caspar, *MGH Epp*, sv. VII, s. 1–333.
 Jordanes, *Getica*, ed. T. Mommsen, *MGH AA*, sv. V; přel. C. C. Mierow, *The Gothic History of Jordanes* (Princeton, 1915).
 Julian, císař, *Works*, ed. a přel. W. C. Wright (3 sv., Loeb Library).
 Lactantius, *De Mortibus Persecutorum*, ed. J. Creed (rev. vydání, Oxford, 1989).
 Leo the Great, papež, *Epistolae*, ed. C. Silva-Tarouca (3 sv. Řím, 1932–1935); přel. E. Hunt, FC, sv. 34 (1957).
Lex Salica, ed. A. Eckhardt, *MGH LL*, sv. IV. 1; přel. T. J. Rivers, *Laws of the Salian and Ripurian Franks* (New York, 1986), s. 39–152.
Lex Saxonum, ed. C. von Schwerin, *MGH, Fontes Iuris Germanici Antiqui*.
Lex Visigothorum (nebo *Forum Iudicum*), ed. K. Zeumer, *MGH LL*, sv. I.
 Libanius, *Orations*, výběr ed. a přel. A. F. Norman (2 sv. Loeb Library).
Liber Historiae Francorum, ed. B. Krusch, *MGH SRM*, sv. II, s. 215–328.
Liber Pontificalis, ed. L. Duchesne (3 sv., reprint Paříž, 1955–1957; přel. R. Davis (3 sv., Liverpool 1989, 1992, 1995).
Life of St John the Almsgiver, of Leontius, přel. E. Dawes a N. H. Baynes, *Three Byzantine Saints* (Londýn, 1948), s. 199–262.
 Liutprand of Cremona, *Antapodosis, De Ottone Rege, Legatio*, ed. J. Becker, *MGH SRG*; přel. F. A. Wright, *Liutprand of Cremona: the Embassy to Constantinople and other Writings* (Londýn, 1930; reprint 1993), s. 1–156.
 Marcellinus Comes, *Chronica*, ed. T. Mommsen, *MGH AA*, sv. XI, s. 60–108; přel. B. Croke, *The Chronicle of Marcellinus* (Sydney, 1995).
 Marius of Avenches, *Chronica*, ed. T. Mommsen, *MGH AA*, sv. XI, s. 232–239.
 Menander Protector, fragmenty, ed. a přel. R. Blockley, *The History of Menander the Guardsman* (Liverpool, 1985).
 Muirchú, *Vita Patricii*, ed. a přel. Hood – viz Patrick.
 Nennius či *Historia Brittonum*, ed. a přel. J. Morris (Londýn, 1978).

- Nithard, *Historiae*, ed. s franc. překladem P. Lauer, CHM (1964).
 Notker Balbulus, *Gesta Caroli Magni*, ed. R. Rau, *Fontes*, sv. III, s. 320–427.
 Olympiodorus z Théb, fragmenty, ed. a přel. R. Blockley – viz Candidus.
Paschal Chronicle, přel. M. a M. Whitby (Liverpool, 1989).
 Patrick, *Epistolae*, ed. a přel. A. B. E. Hood (Londýn, 1978).
 Paul the Deacon, *Historia Gentis Langobardorum*, ed. G. Waitz, *MHG SRG*; přel. W. D. Foulke, *History of the Lombards* (Philadelphia, 1907; reprint 1974).
 Photius, *Biblioteca* fr. překlad a ed. R. Henry (8 sv., Paříž, 1959–1977).
 Priscus z Pania, fragmenty, ed. a přel. R. Blockley – viz Candidus.
 Prokopius, *History of the Wars*, a *The Buildings*, ed. a přel. H. B. Dewing (6 sv., Loeb Library).
 Prosper, *Chronica*, ed. T. Mommsen, *MGH AA*, sv. IX, s. 342–499.
 Regino of Prüm, *Chronica*, ed. R. Rau, *Fontes*, sv. III, s. 180–319.
Regula Magistri, ed. a fr. překlad A. de Vogüé, SC, sv. 181–186.
 Richer, *Historia*, fr. překlad a ed. R. Latouche, CHFM (2 sv., 1967).
 Sampiro, *Chronica*, ed. J. Pérez de Urbel, *Sampiro, su crónica y la monarquía leonesa en el siglo X* (Madrid, 1952).
Scriptores Historiae Augustae ed. a přel. D. Magie (3 sv., Loeb Library).
 Sebeos, *History of Heraclius*, fr. překlad F. Macler (Paříž, 1904).
 Sextus Aurelius Victor, *De Caesaribus*, ed. P. Dufraigne (Paříž 1975); angl. překlad H. W. Bird (Liverpool, 1994).
 Sidonius Apollinaris, *Epistolae*, ed. a přel. W. B. Anderson (2 sv., Loeb Library).
 Simeon z Durhamu, *Historia Regum*, ed. T. Arnold, Rolls Series, sv. 75. ii.
 Suetonius, *De Caesaribus*, ed. a přel. J. C. Rolfe (2 sv., Loeb Library).
 Tacitus, *Germania*, ed. J. G. C. Anderson (Oxford, 1938); přel. H. Mattingly (rev. vyd. Penguin Classics, 1970).
 Thegan, *Vita Hludovici Imperatoris*, ed. R. Rau, *Fontes*, sv. I, s. 216–253; přel. P. E. Dutton, *Carolingian Civilization: a Reader* (Peterborough, Ontario, 1993, s. 141–155).
 Theophanes, *Chronicle*, ed. C. de Boor (25 sv., Lipsko, 1883–1885); přel. A. Turtledove (Philadelphia, 1982), a C. Mango (Oxford, 1997).
 Theophylact Simocatta, *Histories*, přel. M. a M. Whitby (Oxford, 1986).
 Thietmar of Merseburg, *Chronica*, ed. L. Holtzman a W. Trillmich (Darmstadt, 1957).
 Vegetius, *De Re Militari*, ed. C. Lang (Stuttgart, 1967); přel. N. P. Milner, *Vegetius: Epitome of Military Science* (Liverpool, 1993).
 Victor Tonnennensis, *Chronica*, ed. T. Mommsen, *MGH AA*, sv. XI, s. 164–206.
Vita Aemiliani, Braulio, ed. L. Vázquez de Parga (Madrid, 1943); přel. A. T. Fear, *Lives of the Visigothic Fathers* (Liverpool, 1997), s. 15–43.
Vita Amandi, ed. B. Krusch, *MGH SRM*, sv. V, s. 395–485; přel. J. N. Hillgarth, *Christianity and Paganism, 350–750* (Philadelphia, 1986), s. 139–149.
Vita Arnulfi, ed. B. Krusch, *MGH SRM*, sv. II, s. 426–446).
Vita Columbae, Adamnán, ed. V. Reeves (Dublin, 1857), a ed. a přel. A. O. a M. O. Anderson (Londýn, 1961).
Vita Columbani, Jonas, ed. B. Krusch, *MGH SRM*, sv. IV, s. 1–61.
Vita Fructuosi, anon., ed. M. C. Díaz y Díaz (Braga, 1974); přel. A. T. Fear, *Lives of the Visigothic Fathers* (Liverpool, 1997), s. 123–144.
Vita Fulgentii, Ferrandus, ed. G.-G. Lapèyre, (Paříž, 1929).
Vita Hludovici Imperatoris, Astronom /anon., ed. R. Rau, *Fontes*, sv. I, s. 258–381; přel. A. Cabaniss, *Son of Charlemagne: a Contemporary Life of Louis the Pious* (Syracuse, New York, 1967).

- Vita Honorati*, Hilary, ed. a franc. překlad pořídil M.-D. Valentin, SC, sv. 235.
Vita Martini, Sulpicius Severus, ed. a franc. překlad pořídil J. Fontaine, SC, sv. 133.
Vita Wilfridi, Stephanus, ed. a přel. B. Colgrave (Cambridge, 1927).
Vita Wilibrordi, Alkuin, ed. H.-J. Reischmann, *Wilibrord. Apostel der Friesen* /Darmstadt, 1989), s. 44–89.
Widukind of Corvey, *Res Gestae Saxonicae*, ed. A. Bauer a R. Rau (Darmstadt, 1977).
Zosimus, *Historia Neas*, ed. F. Paschoud (3 sv. v 5, Paříž, 1971–1986); přel. J. J. Buchanan a H. T. Davis, *Zosimus: Historia Nova* (San Antonio, 1967).

Vybraná doplňková literatura

Zde jsou uvedeny pouze nejpodstatnější knihy a články. Mnohem podrobnější výčet lze získat z odkazů v poznámkách ke každé kapitole.

1. CÍSAŘOVÉ, KTEŘÍ ŘEŠILI PROBLÉMY

- T. D. Barnes, *The New Empire of Diocletian and Constantine* (Cambridge, Mass., 1982).
P. Brown, *The World of Late Antiquity* (Londýn, 1971).
E. R. Dodds, *Pagan and Christian in an Age of Anxiety*. (Cambridge, 1965).
W. H. C. Frend, *Martyrdom and Persecution in the Early Church* (Oxford, 1965).
H. P. L'Orange, *Art Forms and Civic Life in the Late Roman Empire* (Princeton, 1965).
E. N. Luttwak, *The Grand Strategy of the Roman Empire* (Baltimore, 1976).
F. Millar, *The Roman Empire and its Neighbours* (Londýn, 1967).
F. Millar, *The Emperor in the Roman World (31 BC–337 AD)* (Londýn, 1977).
W. Seston, *Diocletien et la tétrarchie* (Paříž, 1946).
S. Williams, *Diocletian and the Roman Recovery* (Londýn, 1985).
S. Wood, *Roman Portrait Sculpture 217–260 AD* (Leiden, 1986).

2. KONSTANTINTINOVA DOBA

- A. Alföldi, *The Conversion of Constantine and Pagan Rome* (2. vyd., Oxford, 1969).
T. D. Barnes, *Constantine and Eusebius* (Cambridge, Mass., 1981).
N. H. Baynes, *Constantine the Great and the Christian Church* (2. vyd. Oxford, 1972).
G. Dagron, *Naissance d'une capitale: Constantinople et ses institutions de 330 a 451* (Paříž, 1974).
A. H. M. Jones, *Constantine and the Conversion of Europe* (Londýn, 1949).
R. MacMullen, *Christianizing the Roman Empire A. D. 100–400* (New Haven, 1984).
A. Momigliano (ed.), *The Conflict between Paganism and Christianity in the Fourth Century* (Oxford, 1963).
J. Straub, *Regeneratio Imperii* (Darmstadt, 1972) – vybrané studie.

3. POHRANIČNÍ A OBČANSKÉ VÁLKY, 350–395

- A. Alföldi, *A Conflict of Ideas in the Late Roman Empire* (Oxford, 1952).
P. Athanassiadi, *Julian: an Intellectual Biography* (Londýn, 1992).
G. W. Bowersock, *Julian the Apostate* (Londýn, 1978).
G. W. Bowersock, *Hellenism in Late Antiquity* (Cambridge, 1990).
P. Chuvin, *Chronique des derniers païens* (Paříž, 1990).
A. Ferrill, *The Fall of the Roman Empire: the Military Explanation* (Londýn, 1986), kap. 1–4.

- A. Lippold, *Theodosius der grosse und seine Zeit* (Stuttgart, 1968).
J. Matthews, *Western Aristocracies and Imperial Court A. D. 364–425* (Oxford, 1975).
J. Matthews, *The Roman Empire of Ammianus Marcellinus* (Londýn, 1989).
S. Williams a G. Friell, *Theodosius: the Empire at Bay* (Londýn, 1994).

4. BITVA U HADRIANOPOLE A VYPLENĚNÍ ŘÍMA

- A. Cameron, *Claudian: Poetry and Propaganda at the Court of Honorius* (Oxford, 1970).
P. Courcelle, *Histoire littéraire des grands invasions germaniques* (3. vyd., Paříž, 1964), s. 31–77.
E. Demougeot, *De l'unité à la division de l'empire romain 395–410* (Paříž, 1951).
H. Elton, *Warfare in Roman Europe AD 350–425* (Oxford, 1996).
Ferrill, *The Fall of the Roman Empire: the Military Explanation* (Londýn, 1986), kap. 5.
O. Maenchen-Helfen, *The World of the Huns* (Oxford, 1948).
E. A. Thompson, *A History of Attila and the Huns* (Oxford, 1948).
E. A. Thompson, *The Visigoths in the Time of Ulfila* (Oxford, 1966).
M. Todd, *The Barbarians: Goths, Franks and Vandals* (Londýn, 1972). H. Wolfram, *History of the Goths* (angl. vyd. Berkeley, 1988), s. 1–171.

5. ROZDĚLENÉ MĚSTO: KŘESŤANSKÁ CÍRKEV, 300–460

- J. Binns, *Ascetics and Ambassadors of Christ* (Oxford, 1994).
D. Brakke, *Athanasius and the Politics of Asceticism* (Oxford, 1995).
P. Brown, *Augustine of Hippo* (Londýn, 1967).
P. Brown, *The Making of Late Antiquity* (Cambridge, Mass., 1978).
P. Brown, *Society and the Holy in Late Antiquity* (Londýn, 1982) – vybrané studie.
P. Brown, *The Body and Society* (Londýn, 1989), zvláště kap. 2. a 3.
S. Elm, *Virgins of God: the Making of Asceticism in Late Antiquity* (Oxford, 1994).
A. J. Festugière, *Antioch païenne et chrétienne* (Paříž, 1959).
E. D. Hunt, *Holy Land Pilgrimage in the Late Roman Empire AD 312–400* (Oxford, 1982).
N. B. McLynn, *Ambrose of Milan: Church and Court in a Christian Capital* (Berkeley, 1994).
J. N. D. Kelly, *Jerome* (Londýn, 1975).
P. Rousseau, *Basil of Caesarea* (Berkeley, 1994).
C. Stancliffe, *St. Martin and his Hagiographer* (Oxford, 1983).
D. H. Williams, *Ambrose of Milan and the End of the Arian – Nicene Conflicts* (Oxford, 1995).

6. VYMIZENÍ ARMÁDY

- A. Cameron a J. Long, *Barbarians and Politics at the Court of Arcadius* (Berkeley, 1993).
A. P. Courcelle, *Histoire littéraire des grands invasions germaniques* (3. vyd., Paříž, 1964).
B. E. Demougeot, *L'Empire romain et les barbares d'occident (Ive–VIIe siècles – scripta varia)* (Paříž, 1988).
C. S. Johnson, *Late Roman Fortifications* (Londýn, 1983).
D. W. E. Kaegi, ml., *Byzantium and the Decline of Rome* (Princeton, 1968).
E. J. H. W. G. Liebeschuetz, *Barbarians and Bishops* (Oxford, 1990).
F. P. Southern a K. R. Dixon, *The Late Roman Army* (Londýn, 1996).
G. E. A. Thompson, *Romans and Barbarians: the Decline of the Western Empire* (Madison, 1992) – vybrané studie.
H. R. Van Dam, *Leadership and Community in Late Antiquity Gaul* (Berkeley, 1985).

7. NOVÁ KRÁLOVSTVÍ

- I. Amory, *People and Identity in Ostrogothic Italy* (Cambridge, 1997).
 Anon. (ed.), *Die Alamannen* (Stuttgart, 1977).
 J. S. Barnwell, *Emperor, Prefects and Kings: the Roman West, 395–565* (Londýn, 1992).
 T. S. Burns, *The Ostrogoths: Kingship and Society* (Wiesbaden, 1980).
 T. S. Burns, *A History of the Ostrogoths* (Bloomington, 1984).
 K. R. Christlein, *Die Alamannen: Archäologie eines lebendigen Volkes* (Stuttgart, 1978).
 J. Harries, *Sidonius Apollinaris and the Fall of Rome* (Oxford, 1995).
 P. Heather, *The Goths* (Oxford, 1996).
 E. James, *The Franks* (Oxford, 1988).
 J. Moorhead, *Theoderic in Italy* (Oxford, 1992).
 J. J. O'Donnell, *Cassiodorus* (Berkeley, 1979).
 J. M. Wallace-Hadrill, *The Barbarian West 400–1000* (rev. vyd. Oxford, 1985).
 H. Wolfram, *History of the Goths* (přel. T. Dunlap, Berkeley, 1997).

8. SOUMRAK ZÁPADU, 518–568

- A. Cameron, *Agathias* (Oxford, 1970).
 A. Cameron, *Procopius* (Londýn, 1985).
 A. Cameron, *Continuity and Change in Sixth-Century Byzantium* (Londýn, 1981) – vybrané studie.
 B. Courtois, *Les Vandales et l'Afrique* (Paříž, 1955).
 A. Honore, *Tribonian* (Londýn, 1978).
 M. Maas, *John Lydus and the Roman Past* (Londýn, 1992).
 J. Moorhead, *Justinian* (Londýn, 1994).
 A. A. Vasiliev, *Justin I* (Cambridge, Mass., 1950).
 O. G. Von Simson, *Sacred Fortress* (Chicago, 1948).

9. KONSTANTINOPOL, PERSIE A ARABOVÉ

- A. J. Butler, *The Arab Conquest of Egypt* (2. vyd., Oxford, 1978).
 B. Cameron, *Circus Factions* (Oxford, 1976).
 P. Crone, *Meccan Trade and the Rise of Islam* (Oxford, 1987).
 P. Gourbet, *Byzance avant l'Islam*, sv. I (Paříž, 1951).
 J. Jarry, *Hérésies et factions dans l'empire byzantin du IVe au VIIe siècles* (Cairo, 1968).
 H. Kennedy, *The Prophet and the Age of the Caliphates* (Londýn, 1986).
 C. W. Phillipson, *Ancient Ethiopia* (Londýn, 1998).
 M. Rodinson, *Mohammed* (angl. překlad Harmondsworth, 1971).
 I. Shahid, *Byzantium and the Arabs in the Sixth Century* (2 sv., Washington, 1995).
 W. M. Watt, *Muhammad at Mecca* (Oxford, 1953).
 W. M. Watt, *Muhammad at Medina* (Oxford, 1956).
 M. Whitby, *The Emperor Maurice and his Historian* (Oxford, 1988).

10. ZAHÁLČIVÍ A ÚPADKOVÍ KRÁLOVÉ

- Španělsko (507–711)*
 L. Collins, *Early Medieval Spain: Unity in Diversity, 400–1000* (2. vyd., Londýn, 1995).
 J. Fontaine, *Isidore de Seville et la culture classique dans l'Espagne wisigothique* (3 sv., Paříž, 1959–1983).

- L. A. García Moreno, *Historia de España visigoda* (Madrid, 1989).
 J. N. Hillgarth, *Visigothic Spain, Byzantium and the Irish* (sebrané studie, Londýn, 1985).
 P. D. King, *Law and Society in the Visigothic Kingdom* (Cambridge, 1972).
 J. Orlandis, *Historia del reino español visigodo* (Madrid, 1988).
 D. A. Thompson, *The Goths in Spain* (Oxford, 1969).

Francie (511–687)

- E. Ewig, *Die Merowinger und das Frankreich* (2. vyd., Stuttgart, 1993).
 L. C. Feffer a P. Perrin, *Les Francs*, sv. 2 (Paříž, 1987).
 F. Irsigler, *Untersuchungen zur Geschichte des frühfränkischen Adels* (Bonn, 1981).
 E. James, *The Franks* (Oxford, 1988).
 O. Pontal, *Histoire des conciles mérovingiens* (Paříž, 1989).
 G. Tessier, *Le baptême de Clovis* (Paříž, 1964).
 J. M. Wallace-Hadrill, *The Long Haired Kings* (Londýn, 1961).
 J. M. Wallace-Hadrill, *The Frankish Church* (Oxford, 1983).
 A. Wiczorek (ed.), *Die Franken. Wegbereiter Europas* (2 sv., Mohuč, 1996).
 H. Wood, *The Merovingian Kingdoms, 450–751* (Londýn, 1994).

11. ZROZENÍ BRITÁNIE

- M. Bassett (ed.), *The Origins of Anglo-Saxon Kingdoms* (Leicester, 1989).
 N. J. Campbell (ed.), *The Anglo-Saxons* (Oxford, 1982).
 I. Campbell, *Essays in Anglo-Saxon History* (Londýn a Ronceverte, 1986).
 B. Cubitt, *Anglo-Saxon Church Councils c. 650 – c. 850* (Leicester, 1995).
 A. S. Esmonde Cleary, *The Ending of Roman Britain* (Londýn, 1989).
 C. D. Hill, *An Atlas of Anglo-Saxon England* (Oxford, 1981).
 D. E. John, *Reassessing Anglo-Saxon England* (Manchester, 1996).
 M. E. Jones, *The End of Roman Britain* (Ithaca, 1996).
 E. P. Kirby, *The Earliest English Kings* (Londýn, 1999).
 H. M. R. E. Mayr-Harting, *The Coming of Christianity to Anglo-Saxon England* (2. vyd., Londýn, 1972; rev. vyd. 1991).
 P. Salway, *Roman Britain* (Oxford, 1981).
 P. H. Sawyer, *From Roman Britain to Norman England* (Londýn, 1978).
 A. P. Smyth, *Warlords and Holy Men* (Londýn, 1984) – pro Skotsko.
 B. Yourke, *Kings and Kingdoms of Early Anglo-Saxon England* (Londýn, 1990).

12. ÚSPĚCHY LANGOBARDŮ, 540–712

- F. P. Bognetti, *L'Eta langobarda* (4 sv. sebr. studií, Milan, 1966–1968).
 O. S. Brown, *Gentlemen and Officers: Imperial Administration and Aristocratic Power in Byzantine Italy A. D. 554–800* (Řím, 1984).
 C. Brühl, *Studien zu den langobardischen Königssurkunden* (Tübingen, 1970).
 N. Christie, *The Lombards* (Oxford, 1995).
 S. Gasparri, *I Duchi Langobardi* (Řím, 1978).
 J. Jarnut, *Geschichte der Langobarden* (Stuttgart, 1982).
 P. Menghin, *Die Langobarden* (Stuttgart, 1985).
 G. Tabacco, *The Struggle for Power in Medieval Italy* (angl. překlad Cambridge, 1989).
 K. Werner, *Die Langobarden in Pannonien* (Mnichov, 1962).

13. ODDĚLENÍ VÝCHODU A ZÁPADU

- N. H. Baynes, *Byzantine Studies and Other Essays* (Londýn, 1960).
 R. Cormack, *Writing in Gold* (Londýn, 1985), kap. 1–3.
 P. Courcelle, *Late Latin Writers and their Greek Sources* (angl. překlad Cambridge, Mass., 1962).
 A. Grabar, *L'Iconoclisme byzantin* (2. vyd., Paříž, 1984).
 J. T. Hallenbeck, *Pavia and Rome: the Lombard Monarchy and the Papacy in the Eighth Century* (Philadelphia, 1982).
 J. Herrin, *The Formation of Christendom* (Oxford, 1987).
 P. Llewellyn, *Rome in the Dark Ages* (Londýn, 1971).
 R. MacMullen, *Christianity and Paganism in the Fourth to Eighth Centuries* (New Haven, 1997).
 T. F. X. Noble, *The Republic of St. Peter: the Birth of the Papal State 680–825* (Philadelphia, 1984).
 J. Richards, *The Popes and the Papacy in the Early Middle Ages 476–752* (Londýn, 1979).

14. MNIŠI A MISIONÁŘI

- F. J. Byrne, *Irish Kings and High Kings* (Londýn, 1973).
 F. Homes-Dudden, *Gregory the Great* (2 sv., Londýn, 1905).
 L. Hughes, *The Church in Early Irish Society* (Londýn, 1966).
 K. Hughes, *Early Christian Ireland: an Introduction to the Sources* (Londýn, 1972).
 R. A. Markkus, *Gregory the Great and his World* (Cambridge, 1997).
 D. ó Cróinín, *Early Medieval Ireland, 400–1200* (Londýn, 1995).
 T. Schieffer, *Winfrid-Bonifatius und die christliche Grundlegung Europas* (Freiburg, 1954).
 H. Wolfram, *Die Geburt Mitteleuropas* (Berlín, 1987).
 J. M. Wallace-Hadrill, A background to St. Boniface's mission, v jeho *Early Medieval History* (Oxford, 1975), s. 138–154.

15. VSTRČÍ NOVÉMU IMPÉRIU NA ZÁPADĚ, 714–800

- R. Collins, *The Arab Conquest of Spain, 710–797* (Oxford, 1989).
 R. Collins, *Fredgar* (Aldershot, 1996).
 P. J. Geary, *Aristocracy in Provence. The Rhône Basin at the Dawn of the Carolingian Age* (Stuttgart, 1985).
 R. A. Gerberding, *The Rise of the Carolingians and the Liber Historiae Francorum* (Oxford, 1987).
 C. Landes (ed.), *Les derniers romains en Septimanie, IV–VIII siècles* (Lattes, 1988).
 R. McKitterick (ed.), *New Cambridge Medieval History*, sv. II: c. 700–c. 900 (Cambridge, 1995).
 M. Rouche, *L'Aquitaine des Wisigoths aux Arabes, 418–781* (Paříž, 1979).
 J. M. Wallace-Hadrill, *The Frankish Church* (Oxford, 1983).

16. NOVÝ KONSTANTIN

- B. Bischoff (přel. M. M. Gorman), *Manuscripts and Libraries in the Age of Charlemagne* (Cambridge, 1994).
 R. Collins, *Charlemagne* (Londýn, 1998).
 H. Fichtenau, *The Carolingian Empire* (angl. překlad, Oxford, 1968).

- R. Folz, *The Coronation of Charlemagne* (angl. překlad, Londýn, 1974).
 F. L. Ganshof, *Recherches sur les capitulaires* (Paříž, 1958).
 F. L. Ganshof, *Frankish Institutions under Charlemagne* (New York, 1968).
 F. L. Ganshof, *The Carolingians and the Frankish Monarchy* – angl. překlad vybraných studií.
 W. Ullmann, *The Carolingian Renaissance and the Idea of Kingship* (Cambridge, 1969).
 L. Wallach, *Alcuin and Charlemagne* (Ithaca, 1959).

17. HRANIČÍCÍ SPOLEČNOSTI: KŘESŤANSKÉ ŠPANĚLSKO, 711–1037

- R. Collins, *The Arab Conquest of Spain, 710–797* (Oxford, 1989).
 R. Collins, Spain: The Northern Kingdoms and the Basques, 711–910, v R. McKitterick (ed.), *New Cambridge Medieval History*, sv. II: c. 700–c. 900 (Cambridge, 1995), s. 272–289.
 J. Coope, *The Martyrs of Córdoba* (Lincoln, Nebraska, 1995).
 P. García Toraño, *Historia del Reino de Asturias* (Oviedo, 1986).
 T. F. Glick, *Islamic and Christian Spain in the Early Middle Ages* (Princeton, 1979).
 H. Kennedy, *Muslim Spain and Portugal* (Londýn, 1996).
 P. Linehan, *History and the Historians of Medieval Spain* (Oxford, 1993).
 J. Pérez de Urbel, *Historia del Condado de Castilla* (3 sv., Madrid, 1945).
 J. Rodríguez, *Ramiro II, Rey de León* (Madrid, 1972).
 C. Sánchez-Albornoz, *Orígenes de la Reconquista: el Reino de Asturias* (3 sv., Oviedo, 1972–1975).
 K. B. Wolf, *Christian Martyrs in Muslim Spain* (Cambridge, 1988).

18. NEJEDNOTNOST KRÁLŮ

- J. Devisse, *Hincmar, Archevêque de Reims* (3 sv., Ženeva, 1975).
 F. L. Ganshof, „L'Historiographie dans la monarchie franque sous les Mérovingiens et les Carolingiens“, *Settimane di studio del Centro italiano di studi sull'alto medioevo*, 17 (1970), 631–750.
 M. T. Gibson a J. Nelson (eds), *Charles the Bald: Court and Kingdom* (2. vyd., Aldershot, 1990).
 P. Godman a R. Collins (eds), *Charlemagne's Heir: New Aspects of the Reign of Louis the Pious* (Oxford, 1990).
 P. Godman, *Poets and Emperors: Frankish Politics and Carolingian Poetry* (Oxford, 1987).
 R. McKitterick, *The Carolingians and the Written Word* (Cambridge, 1989).
 R. McKitterick, (ed.), *Carolingian Culture: Emulation and Innovation* (Cambridge, 1994).
 J. L. Nelson, *Charles the Bald* (Londýn, 1992).
 J. M. Wallace-Hadrill, *Early Germanic Kingship in England and on the Continent* (Oxford, 1971).
 J. M. Wallace-Hadrill, A Carolingian Renaissance Prince, *Proceedings of the British Academy*, 64 (1978), 155–184.
 J. M. Wallace-Hadrill, „History in the Mind of of Archbishop Hincmar“ v R. H. C. Davis a J. M. Wallace-Hadrill (eds.), *The Writing of History in the Middle Ages* (Oxford, 1981), s. 43–70.

19. PUSTOŠENÍ POHANŮ

- H. R. Ellis, *The Road to Hell* (Cambridge, 1943).
H. R. Ellis Davidson, *The Viking Road to Byzantium* (Londýn, 1976).
G. Jones, *A History of the Vikings* (Oxford, 1968).
P. H. Sawyer, *The Age of Vikings* (Londýn, 1962).
P. H. Sawyer, *Kings and Vikings* (Londýn, 1982).
P. H. Sawyer (ed.), *The Oxford History of the Vikings* (Oxford, 1997).
A. P. Smyth, *Alfred the Great* (Oxford, 1997).

20. OTONSKÁ ÉRA

Arabové, Langobardi a Byzantinci v západním Středomoří

- A. Ahmad, *A History of Islamic Sicily* (Edinburgh, 1975), kap. 1–3.
N. Cilento, *Italia meridionale longobarda* (2 vyd., Milan, 1971).
A. Guillou, *Studies on Byzantine Italy* (Londýn, 1970).
B. M. Kreutz, *Before the Normans: Southern Italy in the Ninth and Tenth Centuries* (Philadelphia, 1971).
W. Treadgold, *The Byzantine Revival, 780–842* (Stanford, 1988).
W. Treadgold, *A History of the Byzantine State and Society* (Stanford, 1997), část IV.
C. Wickham, *Early Medieval Italy: Central Power and Local Society, 400–1000* (Londýn, 1981).

Otoni

- G. Althoff, *Otto III* (Darmstadt, 1996).
E. Hlawitschka, *Vom Frankenreich zur Formierung der europäischen Staaten- und Volkergemeinschaft 840–1046* (Darmstadt, 1986).
K. J. Leyser, *Rule and Conflict in an Early Medieval Society* (Londýn, 1979).
K. J. Leyser, *Medieval Germany and her Neighbours, 900–1250* (Londýn, 1982) – vybrané studie.
K. J. Leyser, *Communications and Power in Medieval Europe: the Carolingian and Ottonian Centuries* (Londýn, 1994) – vybrané studie.
T. Reuter, *Germany in the Early Middle Ages, 800–1056* (Londýn, 1991).
H. Zimmermann (ed.), *Otto der Grosse* (Darmstadt, 1976) – soubor článků.